

■ Pārdomas rosinošākajā izrādes *Garderobisti* daļā saspēlējas teātris un dzīve. Attēlā - Sandijas Dovgānes Inga, Matīsa Budovska Edijs un Aināra Ančevska Andis. Foto - Matīss Markovskis

LAIKS IZNĀKT NO GARDEROBES

Ko nupat piedzīvojis neparasti sasārtušais garderobists, kurš pēc izrādes jums pasniedz mēteli? Nacionālā teātra iestudējumā *Garderobisti* paralēli rit dzīve parterā un kulisēs, uz skatuves un realitātē **Teksts Toms Čevers**

Klāva Meļļa lugas *Garderobisti* iestudējums Paulas Pļavnieces režijā Latvijas Nacionālā teātra Aktieru zālē ir pieteikts intriģējoši. Radošā komanda aicina atgriezties mazliet vairāk nekā divdesmit gadu senā pagātnē, kurā no bālēt sākušajām atmiņām izceļas zīmīgi mūsu kopīgās vēstures notikumi, un piedāvā ieskatīties vēl noslēpumainākā vietā – šī teātra garderobē, kas īsti teatrālā garā, tā vien šķiet, gaida pēdējo steidzīgo skatītāju aizveram aiz sevis durvis uz zāli, lai atdzīvotos. Garderobei piešķirta arī slēpņa, savu personīgo domu, jūtu un vēlēšanos glabātavas nozīme, bet tās priekšvara atvēršanai vajadzīga drosme un apņēmība.

PĀRPRATUMU KOMĒDIJA

2002. gadā bijām drošā ceļā uz eiropēizāciju, pārmaiņām, ko pēc dažiem gadiem formāli nostiprināja dalība ES un NATO. Dramaturgs acīgi ir atradis vēl kādu lokālu pieturas punktu – šajā laikā Latvijas Nacionālais teātris atstāj vēsturiskās telpas Kronvalda bulvārī un turpmākās divas sezonas pavada VEF Kultūras pilī. Tādējādi saturam pievienots vēl viens laiktelpu konkrētāk raksturojošs informatīvais slānis.

Taču – izraudzīto vēsturisko fonu diemžēl nav izdevies izmantot, lai ietekmētu piedāvāto notikumu gaitu, un tas kļūst par sentimentālu dekorāciju, ko nostiprina scenogrāfes un kostīmu mākslinieces Ingas Siliņas atlasītie kostīmi, kuros iezīmējas gadsimtu mijai raksturīgā aizkustī-

noša eklektika. Var tikai minēt vai, sasaucoties ar lugas sižetu, šī gadsimta sākums kā atskaites punkts ir izvēlēts, lai uzsvērtu, ka sabiedrība, milzīgā informācijas apjoma dzīta, ir daudz ko piedzīvojusi un daudz kam pielāgojusies un tāpēc kā mākslā, tā dzīvē izzūd neaizskaramas tēmas un sargājamas robežas. Visnotaļ triviālais sižets, ko varētu uzvert kā naivu sveicienu dumpīgajai un reizē biklajai jaunībai, izrādes gaitā fragmentējas pārpratumu komēdijai piederīgās epizodēs. Rezultātā risinātās šķietami pārļaičīgās attiecības, kurās nav iespējams dabūt to, ko vēlētos, savukārt to, kas krīt rokās, saņem nav vēlēšanās, šķiet tālas un nenopietnas, salīdzinot ar šodienas dzīves problemātiku. Tāpēc, skatoties izrādi, mulsina, ka tās materiālu radījuši un iestudējuši jauni cilvēki, kuru veikumā ir bijuši pievilcīgi un domāšanā atraisīti darbi.

Tā arī izrāde rit, varoņiem šķērsojot plato spēles telpu no vienām kulisēm līdz otrām un dažādās kombinācijās apdzīvojot autentisko garderobes iekārtu skatuves centrā. Teātra pagrabstāvā asprātīgi ir risināta aina šņorbēniņos, kur, priekšvara sarkanā samta stērbelēs iekārti un horeogrāfa Rūdolfa Gediņa instruēti, varoņi balansē fizioloģisko un emocionālo līdzsvaru, faktiski mīnājoties uz vietas... Savukārt dramaturga ievītos varoņu un dažu apcerīgu skatītāju iekšējos monologus aktieri izpilda mikroфона atsvešinātā balsī, it kā piesakot jaunu ainu mazai izrādei, ko sauc par dzīvi.

ŠĶELMĪGIE SKATI

Matīsa Budovska garderobista Edija manierīgie žesti un mimika, šķelmīgie skati

KATRS VARONIS PIEDZĪVO FIASKO, KAS MAINĪS TURPMĀKO DZĪVI

un pār pieri krītošās matu šķipsnas, kas mūžīgi neliek mieru, visai uzstājīgi un prognozējami signalizē, kur vedīs sižets, un ne jau viņa vienaudzes kolēģes Alises sen kā piedāvātajos apskāvienos. Sākumā intrigu par «pāriem, kuri dabūsies» vēl uztur skatītāju maldināšana, varoņiem sastingstot un prožektoru gaismā vienam otrā veroties dziļdomīgiem skatieniem. Taču turpinājumā stāsts kļūst gaužām melodramatisks un, sapinoties neskaitāmu pārpratumu apšaubāmajā iespējamībā, arī absurds, ja reiz iecerēts nopietni. Turklāt, kaut arī režisore ir saglabājusi nerātno garderobistu defilē skatītāju nodotajās virsdrēbēs, tehniski sarežģītāk risināmā un iztēli rosinošā ķeģļu spēle ar skatītāju ielas apaviem diemžēl palikusi vien Klāva Meļļa manuskripta lappusēs.

Laikmetīgā teātra leksikonā iesvaidītais garderobists, bārmenis un dramaturģijas students, kurš gaida, kad postmodernisms pārņems Latvijas teātra skatuves, Matīsa Budovska izpildījumā, kas nevarēs no veselīgi ironiskas attieksmes, atklājas kā mākslas piedāvātās brīvības savijņots sava dzīves ceļa meklētājs. Jau snobiskāku un rafinētāku nākamā mākslinieka versiju redzam šī aktiera sezonas ievadā nospēlētajā pasaulslavenā režisora Kristofera Mārlova tēlā režisora Matīsa Kažas izrādē *Maigā vara*, kurā viena no sižeta līnijām ir saistāma ar mūsdienu provokatīvā mākslinieka paradoksālo slēpšanos no savas privātās dzīves.

Režisore Paula Pļavniece, par laimi, ir pasargājusi aktieri un varoni no lugā iecerētās emociju plosītās un asarainās scēnas, Edijam publiski ļaujoties bezcerīgai sakāvei pēc tam, kad viņš, tā teikt, ir iznācis no garderobes, bet viņa patiesais interese objekts nav izrādījies ne tikai simpātijas, bet arī sapratni un līdzjutību ne. Citādi šis tragiski iecerētais jūtu izvirdums, pārsteidzot gan apkārtējos, gan sevi pašu, būtu grūti savienojams ar stoiciskā mierā ieturēto dramaturga piedāvāto epilogu. Izrādes Edijs gan saņem vienai slapjai bucai, bet viņa iekšējo drāmu aktieris īpatnēji vizualizē ar izbīli vai nelabumu pārverstiem vaibstiem.

Ainārs Ančevskis vakara administratora Anda lomā materiālam cenšas pieiet dziļi psiholoģiski un dzīvīgumu tēlam piešķir ar sev raksturīgajām sirsnīgi komiskajām intonācijām, it kā par spīti izirušajām at-

tiecībām un šo pārmaiņu vārdā pieņemtajam lēmumam pamest ilggadējo darba vietu, ar kuru saaugusi viņa sirds.

Elizabeth Milta Alises lomā atklājas nepiespiestā skatuviskā eksistencē, bet jūtams, ka no viena emocionālā stāvokļa otrā topošā aktrise vēl pāriet mehāniski, ne tik daudz iekšēji pamatoti. Jaunā māksliniece šosezon ir redzama arī psihodēliskajā ceļojumā pa paralēlajām atmiņām režisora Mārtiņa Gūtmaņa izrādē *Zudušo skatu darbnīca* (*Dirty Deal Teatro*). Tur jauneklīgai dzīves uztverei piemērotākie apstākļi bija pateicīgi kautrīgās un nepieradinātās skatuves divas neikdienišķā tēla radīšanai. Tomēr ir apsveicama teātra pieeja studentiem laikus dot nelielas, bet ne marginālas lomas aktuālajā repertuārā. Līdzīgi ar augstu atbildības izjūtu Agate Marija Bukša un Rūdolfis Sprukulis jau pieminētajā *Maigajā varā* saspēlējās ar pieredzējušajiem kolēģiem Egonu Dombrovski, Ināru Slucku, Kasparu Aniņu un Matīsu Budovski, kuru bezbailīgie un nopietni tvertie aktierdarbi koncentrētā veidā atklāj šodienas aktualitātēs norājušos cilvēkus.

GAUMES ROBEŽA

Izrādē katrs varonis piedzīvo fiasko, kas mainīs viņa turpmāko dzīvi. Arī Sandijas Dovgānes Alises vēstuli draudzene, lauku meitene Inga, nupat ir attapusies sev šajā galvaspilsētā pēc pēkšņā studiju atteikuma Gruzijas konservatorijā. Aktrise netaupa eksaltētus žestus un intonācijas, ko izsauc vilšanās, izmisums un pārdzīvojums, negaidīti sastopoties ar mīlestību, kam nebūs lemts piepildīties. Draudzeņu dueta azartiskā dauzīšanās brīžam gan balansē uz gaumes robežas, lai gan varbūt šādu nīgru piezīmi nosaka divdesmit gadu distance, kas šķir attēlotos notikumus no izrādes vakara.

Finālā atbilstoši autora iecerei varoņi caur priekšvara spraugu, replikām mījoties, daļās eksistenciālās atziņās par trauslās dzīves jēgu, kas atklājas tās dzīvošanas faktā. Tam, bez šaubām, nevar nepiekrīst, lai gan nevarētu teikt, ka līdzšinējā skatuviskā darbība divu cēlienu ilgumā būtu neizbēgams šo filosofisko prātulu cēlonis. Taču viens gan ir skaidrs: nekad nevaram būt droši par to, no kurienes nāk un kurp dodas pretimnācējs ar platu smaidu uz lūpām, asarām acīs vai domās savilkto pieri, vai arī par to, ko nupat piedzīvojis neparasti sasārtušais garderobists, kurš pēc izrādes pasniedz mēteļi. Blakus rit laiks parterā un kulisēs, uz skatuves un realitātē. Tā ir pārdomas rosinošākā izrādes daļa, kurā saspēlējās teātris un dzīve. Translācijas ekrānos ir skatāmi savulaik ārkārtīgi populārās rokoperas *Sfinksas* (2001) kadri – tieši par ieskatīšanās nākotnē. Kādas melodijas motīvu monotonā ritmā varoņi kā mantru atkārtoti līdz brīdim, kad izdziest gaismas. Zīmīgs ir fakts, ka Ainārs Ančevskis savulaik ar panākumiem spēlējās galveno Eižena Finka lomu un arī priekšzīmīgo kaimiņu puisēnu Tomiju citā Latvijas Nacionālā teātra muzikālajā iestudējumā par brīvdomīgo fantasti no Pītera Pena radniecī Pepiju Garzeki (2002). Viņas izdarības izrādes varoņi saista ar personiskiem pārdzīvojumiem par (ne-)iekļaušanos, spēju būt mierā ar sevi un izdabāšanu citu priekšstatiem par dzīvi. ■

GARDEROBISTI

Nacionālā teātra Aktieru zālē 15., 16. II plkst. 18.30, 17. II plkst. 13, 28. II, 12. III plkst. 18.30, 17. III plkst. 15, 22. III plkst. 18.30 Biļetes pārdotas

TEĀTRIS / AFIŠA

LATVIJAS NACIONĀLĀ OPERA UN BALETS

Lielā z. (*Ne*)stāsti man pasakas. *Hamlets* 15. II 19.00 *Nabuko* 16. II 19.00 *Nižinskis* 17. II 15.00 *Adriāna Lekuivrēra* 18. II 18.00

LATVIJAS NACIONĀLAIS TEĀTRIS

Lielā z. *Piters Pens. Sindroms* 15., 16. II 19.00; 17. II 18.00 *Svina garša* 21. II 19.00
Aktieru z. *Garderobisti* 15., 16. II 18.30; 17. II 13.00 *Ezeriņš* 21. II 18.30 **Jaunā z.** *Jaunā ārsta piezīmes* 15. II 18.30 *Mazā naudiņa* 16. II 18.30 *Kā kļūt nelaimīgam?* 17. II 18.30 *Divas pasaules* 18. II 13.00

DAILES TEĀTRIS

Lielā z. *Spīdolas nakts* 15. II 19.00 *Izrāde, kas saiet sviestā* 16., 21. II 19.00 *Pusnakts šovs ar Jūdu Iskariotu* 17. II 18.00; 18. II 15.00
Trīs draugi 20. II 19.00 **Mazā z.** *Visas viņas* 16., 21. II 19.00 *Īru miroņgalva* 18. II 15.00
Ventspils Teātra nams Jūras vārti
Eiridike 15. II 19.00

JAUNĀS RĪGAS TEĀTRIS

Lielā z. *Fēlikss, Anatolijs un Ilona* 16.–18. II 18.30 **Mazā z.** *Kurlmēmo zeme* 15., 16., 18. II 19.00 *Pelikāni un vīnogas* 20., 21. II 18.00
Kamerzāle *Milžu ciņgas* 15. II 18.30; 17., 18. II 15.00

LATVIJAS LEĻŅU TEĀTRIS

Lielā z. *Sibirijas haiku* 15., 16. II 18.30 *Un atkal Pifs...* 17. II 11.00, 14.00 *Lidojošo cūku nams* 18. II 11.00, 14.00 **Mazā z.** *Kazlēns, kas prata skaitīt līdz desmit* 16. II 18.30; 17. II 11.00 *Joka pēc alfabēts* 21. II 18.30

VALMIERAS DRĀMAS TEĀTRIS

Apajā z. *Nelabie. Pēc Dostojevskas* 15. II

18.30 *Manas domas grib ar mani parunāt* 17. II 18.30; 20. II 11.00 **Kurtuve** *Jāzeps un viņa brāļi* 16. II 18.30; 17. II 17.00; 18., 20. II 13.00

LIEPĀJAS TEĀTRIS

1 000 000 labu lietu 16. II 19.00; 17. II 17.00; 18. II 15.00 *Latviešu raķetes* 17., 18. II 18.00 *YEN* 20. II 14.00, 19.00 *Grieķi* 21. II 19.00

DAUGAVPILS TEĀTRIS

Garās brīvdienas 16. II 18.30 *Pamatnoteikumi* 17. II 18.00 *Vecākais dēls* 18. II 17.00 *Spreideits* 20. II 12.00

MIHAILA ČHOVA RĪGAS KRIEVU TEĀTRIS

Lielā z. *Grāfs Monte-Kristo. Esmu Edmons Dantess* 15. II 19.00 *Vecās dāmas vizīte* 16. II 19.00 *Kaligula* 17. II 19.00 *Robins Huds* 18. II 17.00; 20. II 12.00, 19.00 *Notikums Višņi pilsētā* 21. II 19.00 **Mazā z.** *Hulīgānes grēksūdze* 17.00 16.00 **Kamerskatuve** *Dakteris Aikāsāp* 17. II 11.00, 13.00

DIRTY DEAL TEATRO

Sapņu ķērāji 17. II 12.00, 15.00

ĶERTRŪDES IELAS TEĀTRIS

Turi mani cieši 15., 16. II 19.00 *Nasing* *Spešal* 21. II 19.00

TEĀTRA KLUBS AUSTRUMU ROBEŽA

Viss tantes dēļ 15., 20. II 19.00 *Meklēju īsto* 16. II 19.00 *Balādes par vīnu, milu un raganām* 17. II 14.00 *Šodien vai nekad* 17. II 19.00 *Divi duči sārta rožu* 18. II 14.00, 18.00 *Liecnieks* 21. II 19.00

27.02.2024.
14.03.2024.
Mīlas stāsts

Sāra Rūla
EIRIDIKE
Režisore – Anna Abalikhina

Teātra patrons:
RIETUMU BANKA

dailesteatris.lv